

Artur Ossowski, *Plan niemieckiego obozu pracy dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi (1942-1945) - rekonstrukcja obiektów, archiwalne zdjęcia, relacje więźniów - narzędzie multimedialne IPN (projekt graf. Sebastian Kokoszewski), Łódź 2018:*

Interaktywny plan niemieckiego obozu dla dzieci i młodzieży przy ul. Przemysłowej w Łodzi umożliwia odbycie wirtualnego spaceru po terenie byłego obozu.

tematyka

Narzędzie multimedialne stworzone przez pracownika łódzkiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej przede wszystkim przedstawia wygląd obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej, co, wzięwszy pod uwagę fakt, iż obiekt ten nie zachował się do naszych czasów, jest niezwykle cenne, gdyż z powodzeniem może przyczynić się do popularyzacji tego miejsca. Wizualizacja jest na tyle dokładna, że właściwie metr po metrze pozwala przemierzyć teren niemieckiego kacetu. Niektóre spośród zrekonstruowanych budynków zostały opatrzone opisami, w których znaleźć można archiwalne zdjęcia i dokumenty, jak również fragmenty wypowiedzi świadków i pracowników obozu. Dodatkowo, na stronie internetowej (<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/96009,Niemiecki-oboz-dla-dzieci-przy-ul-Przemyslowej-w-Lodzi-narzedzie-multimedialne.html>), z której pobiera się aplikację, przeczytać można także krótki tekst o obozie, który opracował twórca narzędzia – Artur Ossowski. Notka ta może stanowić dobry wstęp dla osób, które o łódzkim lagrze nie wiedziały dotąd nic, a także być rekapitulacją wcześniej poznanych faktów dla odbiorców zaznajomionych już z tym tematem.

zakres przekazywanej wiedzy historycznej

Sama aplikacja w głównej mierze jest próbą multimedialnego zrekonstruowania infrastruktury obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej. Jednak twórca nie skupia się jedynie na architektonicznych szczegółach, stara się przy okazji prezentowania wirtualnej makiety przekazać odbiorcom także dawkę wiedzy o łódzkim lagrze, co osiąga dzięki wykorzystaniu do opisów poszczególnych obiektów różnorodnych materiałów - takich jak chociażby wspomnienia i zeznania świadków, zdjęcia lotnicze, archiwalne fotografie czy zachowane dokumenty. Z kolei, wspomniane wcześniej, wprowadzenie w tematykę łódzkiego lagru opracowane przez Artura Ossowskiego, które zamieszczone jest na stronie internetowej IPN, porusza zagadnienia takie, jak geneza powstania obozu dla dzieci, jego lokalizacja, przyczyny trafiań dzieci do obozu, praca osadzonych, a także warunki życia w lagrze. Autor przywołuje również najważniejsze daty dotyczące funkcjonowania łódzkiego kacetu, jak również wspomina nazwiska pracujących tam esesmanów.

źródła – zakres

W celu odtworzenia wyglądu łódzkiego obozu dla dzieci autorzy wykorzystali dokumenty procesowe, zdjęcia lotnicze oraz zeznania świadków. W głównej mierze były to materiały, które zebrała Okręgowa Komisja Badań Zbrodni Hitlerowskich w Łodzi. Na tej podstawie odwzorowano układ obiektu oraz kształt znajdujących się tam budynków, spośród których część opatrzone opisami przybliżającymi odbiorcom przeznaczenie poszczególnych baraków i funkcjonowanie lagru w ogóle.

w odniesieniu do dotychczasowych publikacji na temat obozu (powtarzanie znanych faktów/uzupełnienie o nowe/powielanie danych niezweryfikowanych)

Od innych publikacji na temat obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej narzędzie multimedialne odróżnia przede wszystkim oryginalna, nietuzinkowa forma. Jednocześnie źródła wykorzystane przy jego tworzeniu mają charakter dokumentalny, a jego twórca jest historykiem, toteż wirtualna makieta obozu, jak również opisy poszczególnych budynków są oparte na faktach historycznych i przygotowane są z najwyższą dbałością o zachowanie prawdy historycznej, dzięki czemu jest to nie tylko ciekawe pod względem formalnym, ale też rzetelne źródło wiedzy o tym miejscu.

wpływ na status obozu i poziom pamięci o nim

Niemiecki obóz pracy dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi wciąż jest w świadomości wielu ludzi miejscem nieobecnym. Stąd każdy tekst kultury, który może przyczynić się do wzrostu wiedzy na temat lagru, jest cenny. Dodatkowym atutem tej propozycji jest fakt, iż jej autorem jest historyk, a więc osoba posiadająca kompetencje potrzebne do opracowywania tego typu materiałów. Toteż opisywana aplikacja ma szansę wpłynąć na zwiększenie wiedzy na temat łódzkiego lagru, zarówno ze względu na nietuzinkową i atrakcyjną dla odbiorców formę przekazu, jak też dzięki rzetelnemu opracowaniu tematu pod kątem merytorycznym.

w odniesieniu do innych opracowań dot. obozów dla dzieci, narracji dziecięcych, Litzmannstadt Ghetto, pamięci itd.

Podobne, choć nieco bardziej rozbudowane narzędzie multimedialne, pozwala odbyć wirtualny spacer po Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau (<https://panorama.auschwitz.org>). Odwiedzić online można także niektóre zagraniczne muzea utworzone na miejscach drugowojennych obozów koncentracyjnych, jak chociażby KL Dachau (<https://www.youvisit.com/tour/89053/108463/>). Jednak interaktywny plan niemieckiego obozu pracy dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi to projekt wyjątkowy, bowiem infrastruktura tego lagru nie przetrwała do dzisiejszych czasów.

promocyjna wizytówka publikacji (np. dla naukowców, dla uczniów, dla dzieci, miłośników wspomnień itd., itp., inne)

Narzędzie multimedialne opracowane przez Artura Ossowskiego umożliwia odbiorcom przeniesienie się w sposób wirtualny na teren dawnego obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi. Taka e-makieta może nie tylko pomóc lepiej zrozumieć charakter obozu, ale też, jako że infrastruktura tego lagru nie przetrwała do naszych czasów, wielu osobom może uświadomić, że w ogóle istniało takie miejsce. Jest to forma szczególnie atrakcyjna dla najmłodszych, dla których poruszanie się w świecie cyfrowym jest czymś naturalnym, tak więc na tę propozycję uwagę zwrócić powinni zwłaszcza nauczyciele (historii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie) chcący przybliżyć uczniom zagadnienia martyrologii dzieci polskich w okresie drugiej wojny światowej. Wizualizacja z powrotem może stać się uzupełnieniem innego tekstu kultury – książki, bądź filmu opowiadającego o łódzkim obozie. Jest to publikacja odpowiednia zarówno dla osób, które posiadają już dużą wiedzę o lagrze przy ul. Przemysłowej, jak i dla tych, które o tym miejscu jeszcze nic nie wiedzą. Rzetelne źródło informacji, choć z całą pewnością niewyczerpujące tematu, podane w przystępnej i nietuzinkowej formie.

(opracowała Aleksandra Dziubdziela – absolwentka Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim, magister edytorstwa. Kształcenie kontynuuje w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych UJ. Naukowo zajmuje się głównie historią książki. O obozie przy ul. Przemysłowej w Łodzi dowiedziała się w trakcie zajęć na studiach II stopnia, a następnie zgłębiała temat samodzielnie)